

Կիրոս Խոսրոսյան ձեռագրերի և

Նահապետակազմի Կ. Ստանբուլի

կոլեկցիայի օգնությամբ հրատարակված

կրթական և հանրային Կ. Ստանբուլի

սրահների աշարհագրությունը

The book created by "Pan-Armenian Lib. Library"

Digitized by Google

Հայաստան :

Կրթության նախարարության Կ. Ստանբուլի

Կրթական և հանրային Կ. Ստանբուլի

Կ. Ստանբուլի

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑՈՒ
ԿՈՏԱՅՔԻ ԹԵՄ

ԾԱՂԿԱԶՈՐ - 2010

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴԻ
ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԵՒ ՎԵՀԱՓԱՌ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՀՐԱՄԱՆԱԻ
Տ. ԱՌԱՔԵԼ ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԸԱՐՎՄԵԱՆԻ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ԿՈՏԱՅՔԻ ԹԵՄԻ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Հա՛յ գինվոր, Հայրենյաց հողը՝ մեր հայրենիքը, սուրբ է մեր քաջարի նահատակների անաղարտ արյամբ: Մեր երկիրը սուրբ դրախտավայր է՝ իր հնամենի վանքերով ու ամրակառույց բերդերով, մաշտոցագիր մատյաններով՝ արարված հայ շինականի ամրակուռ ձեռամբ: Քրիստոսի զորավոր խաչը թող առաջնորդող լույս լինի Ձեր դժվարին, բայց պատվարժան, աստվածահանո և հայրենապահպան նվիրյալ գործում: Հայո՛ց գինվորներ, թող այս աղոթագրքույկը հաստատուն հավատք սերմանի ձեր կարոտաբաղձ հոգիներում, ձեր աննկուն ոգին թող միշտ արթուն մնա և թող ձեր քրիստոնեական հավատքը դառնա վահան՝ ընդդեմ բոլոր փորձությունների: Հա՛յ գինվորներ, անմնացորդ նվիրվածությամբ ծառայեք արիաբար՝ Հայաստան աշխարհի հզորացման և Սուրբ եկեղեցու պայծառացման համար. ամեն:

Օրհնությամբ՝

ԿՈՏԱՅՔԻ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ԱՌԱՔԵԼ ԵՊՍ. ԲԱՐԱՄՅԱՆԻ

Գրքույկը նվիրվում է Հայոց բանակի ստեղծման 18-ամյակին

Գրքույկում զետեղված են հայրենասիրության
մասին նշանավոր մարդկանց խոսքեր, աղոթքի
մասին Եկեղեցու սուրբ հայրերի խրատներ և
ամենօրյա աղոթքներ

Սիրելի՛ զինվոր, այս գրքույկը թող դառնա
քո ուղեկիցը գիտակցական ողջ կյանքիդ ըն-
թացքում: Երբ մենության մեջ լինես, այն կընկե-
րակցի քեզ, երբ քաղցես, այն սնունդ կլինի, երբ
ծարավես, այն կհագեցնի ծարավդ, երբ մոլոր-
վես, քեզ համար այն փարոս կդառնա՝ առաջ-
նորդելու համար այն միակ ճշմարիտ ճանա-
պարհով, որը մեզ ցույց է տվել մեր Տեր Հիսուս
Քրիստոսը:

Փիրայր քահանա Խաչատրյան

Վրթանես հայրապետն սկսեց բացատրել, որ նրանք, ովքեր այդ պատերազմում ընկան հայրենիքի, Եկեղեցու և աստվածադիր օրենքների համար, որպեսզի Եկեղեցիները և սրբություններն անհավատների ձեռքը չընկնեն, սուրբ հավատքը չանարգվի, դարձան ոչ միայն բարեպաշտ նահատակներ, այլև Քրիստոսի ճշմարիտ վկաներ. Ուստի նրանց հիշատակը պետք է տոնվի որպես Քրիստոսի նահատակների տոն: Վրթանես մեծ քահանայապետն այդ բացատրությամբ ոչ միայն օրենք կարգեց, որ ամեն տարի տոնվի նրանց հիշատակը, այլև հրամայեց, որ ովքեր նրանց նման նահատակվեն, նրանց հետ անխափան հիշատակվեն.

Բյուզ. ԻԸ

Խմաստուն զինվորը (ատակ)

Մի իմաստուն զինվոր պատերազմ էր գնում, որը երկու ոտքով կաղ էր

Եվ զինվորներից մեկը նրան ասաց. «Ո՛վ ուղորմելի, ո՞ր ես գնում, քեզ իսկույն կսպանեն, որովհետև փախչել չես կարող» Եւ նա պատասխանեց. «Ո՛վ անմիտ, ես գնում եմ պատերազմ

ոչ թե փախչելու, այլ կանգնելու, կովելու և հաղթելու համար »:

Վարդան Այգեկցի

***

Հայը իր կյանքը պահպանելու մեկ միջոց մը ունի միայն՝ զենք ու զինավարժություն: Ես չէ, որ կը հրավիրեմ ձեզ, այլ դժբախտ հայրենիքի հողն ու քարը իրենց արյունով ներկած մեր նահատակներն են, որ կոչ կանեն ձեզ զենքի, զինավարժության և վրեժխնդրության:

Ջորափար Անդրանիկ

***

Հայրենիքում է քո և՛ ներկան և՛ ապագան, օտար երկրում՝ միմիայն ներկան:

Հիրշֆելդ

***

Երջանկությունը միշտ քաջի կողմն է:

Բագրատիոն

***

Դավաճաններին արհամարհում են նույնիսկ նրանք, ում ծառայություն են մատուցել:

Տատիանոս

* * *

Բարիք եւ կորցնում քիչ բան եւ կորցնում,
պատիվ եւ կորցնում շատ բան եւ կորցնում,
խիզախությունդ եւ կորցնում կորցնում եւ ամեն
ինչ:

Գյոթե

* * *

Առաքինության ամենամեծ սխրանքները
կատարվել են հայրենիքի նկատմամբ ունեցած
սիրուց:

Ժան Ժակ Ռուսո

* * *

Օտար երկիրը հայրենիք չի դառնա

Գյոթե

* * *

Ով չի սիրում իր երկիրը, ոչինչ սիրել չի
կարող.

Ջ. Բայրոն

* * *

Հայրենասիրությունը՝ մարդկային բարոյա-
կան հատկություններն իր մեջ միացնող այդ գե-
րագույն առաքինությունն է ազգերի գոյության

անհրաժեշտ պայմանը, նրանց ուժի և մեծության անսպառ աղբյուրը՝

Այդ նվիրական զգացումը զարգանում է աստիճանաբար: Այն զարգանում է ժողովրդի ինքնագիտակցության և արժանապատվության զգացումի հետ և կործանվում՝ նրա բարքերի ապականության, նյութականացման հետ

Հայրենիքն ապրում է հայրենասիրությամբ և կործանվում՝ դրա պակասից:

Ժողովուրդն առանց հայրենասիրության մույնն է, ինչ մարմինն առանց հոգու: Այն մայրն է մի շարք առաքիճությունների՝ գաղափարականության, անձնվիրության, արիության՝

Այն պատերազմողի բարոյական ամրությունն է, կախարդական զրահը, անվրեպ զենքը. Հայրենասիրությամբ հարուստ ժողովուրդը դեպքերի խաղալիքը չէ, այլ հրամայողը: Այդպիսին «նավաբեկությունների» ժամանակ բարոյապես չի զինաթափվում, այլ վստահ իր ուժերին՝ ուղղում է իր մեջքը, վերագրավում իր նախկին դիրքերը, դրությունը:

Փոքր ազգերը պարտավոր են ավելի հայրենասեր լինել, քան մեծերը:

Թշնամիները նման են շների. որքան վա-
խեցար, այնքան կհարձակվեն

Հավատ ներշնչել ժողովրդին, բանակին՝
կնշանակի տասնապատկել նրա ուժերը

Ապրել ու գործել միայն այն բանի համար,
որի համար արժե մեռնել, և մեռնել միայն այն
բանի համար, որի համար արժե ապրել:

Իսկական առաջնորդը շատ անգամ չի
նշմարվում. նա երևան է գալիս, երբ զգացվում է
նրա կարիքը, նա հայտնվում է վտանգի ժամա-
նակ:

Կոիվն արվեստ է, այլ ոչ արհեստ. այստեղ
ոչ մի զմուսված կանոն և ոչ մի մեղյալ շաբլոն չի-
նել չի կարող. վճռականություն և ստեղծագոր-
ծություն՝ ահա նրա վարած կոիվը

Գարեգին Նժդեհի

ԱՂՈԹՔԻ ՄԱՍԻՆ

Աղոթքն ամրության պարիսպ է, հաստատության սյուն, հավատքի հիմք, հուստ խարիսխ, առ Աստված ելնելու սանդուղք Աղոթքը պարծանքների պսակն է, փրկության պատճառ, բարիքների առիթ, համբերության մարզիչ, աստուածպաշտության ծանոթություն, Սուրբ Հոգուն հրավիրող, ինչպես վկայում է աղոթքով այս ամենը գտած և պայծառացած Կոռնելիոսը [Գործք Ժ 1-33]: Աղոթքը սանդարամետական դևերի հալածիչ է, Բելիարին [Դատ. Ի 13] ջախջախող, բանասարկուին կործանող, նրա բոլոր արկածները խափանող և կորստյան ամոթ՝ Եւքանի որ սատանան գիտի, որ մարդն աղոթելիս շնորհ է ստանում Աստծուց, ուստի ջանում է աղոթքի ժամին ցնորել մարդկանց մտքերը, որպեսզի զրկի այն շնորհներից, որոնք նրանք ստանում են մաքուր մտքով աղոթելիս:

Ուստի մենք, իմանալով այս, նրան հակառակ հանապազ ջանանք անգրադ մնալ աղոթքում: Եւ այն ժամին մեր սրտերը մաքրենք չարի բոլոր արկածներից և միշտ աղոթենք առանց բարկության և երկմտության: Եւ մանավանդ սրտանց աղոթենք թշնամիների համար, որպեսզի մեր աղաչանքն էլ ընդունելի լինի Աստուծո մոտ: Եւ հատկապես աղոթքի ժամին մեր հոգիներում ընդունենք Քրիստոսի սիրո հուրը՝ հարատև պաղատանքներով արթուն լինելով՝ Նրա առջև, առօրյա հոգսերը թեթև համարելով՝ հանուն մշտնջենավոր բարիքների վայելքի:

Պարտավոր ենք միմյանց համար աղոթել, օգնել և փրկել միմյանց մարմնի և հոգու վտանգներից: Քանի որ եթե մարտընկերներն զգուշանում են ոչ միայն [սեփական] անձի, այլև ընկերոջ համար և մեռնում նաև ուրիշների համար, ո՛րչափ առավել ևս մենք ենք պարտավոր հոգևոր պատերազմում աղոթքներով և բազում բարեխոսություններով միմյանց օգնական լինել, ինչպես սովորեցինք գլխավոր առաքյալներ Պողոսից, Հովհաննեսից և Հակոբոս Տեառնեղբայրից:

Քանզի ասում է. «Միմյանց համար աղոթեցե՛ք, որպեսզի բժշկվեք. քանզի արդարի ա-

ղոթքը խիստ զորավոր է օգնելու համար» [Հակ. Ե 16], իսկ Պողոսն ասում է. «Զգույշ լինենք միմյանց համար սիրո և բարի գործերի հորդորներով» [Եբր. Ժ 24]: Եւ դարձեալ թե՛ «Ամենայն աղոթքներով և աղաչանքներով ամեն ժամ աղոթեցե՛ք հոգով և նույնի մեջ տքնեցե՛ք ամենայն ժուժկալությամբ և աղաչանքներով բոլոր սրբերի համար» [Եփես. Զ 18]: Այսինքն՝ նաև բոլոր քրիստոնյաների, և ավելացրեց թե՛ նաև ի՛նձ համար:

Եվ եթէ Պողոսն աշակերտների աղոթքների կարիքն ուներ, որչա՛փ առավել ևս մենք կարիք ունենք միմյանց համար աղոթելու. և մենք, ուրիշների համար աղոթելով, ուրիշների աղոթքները կշահենք մեզ համար: Իսկ Հովհաննէսը ոչ միայն աղոթքների պարտավորեցրեց մեզ, այլև մահուան. «Հիսուս,- ասում է,- իր կյանքը դրեց մեզ համար, մենք էլ պարտավոր ենք մեր եղբայրների համար դնել մեր կյանքը» [Ա Հովհ. Գ 16]: Եւ եթէ պետք է, որ մենք մեռնենք ամենքի համար, ինչպէս ասում է [առաքյալը], ապա առավել ևս [պէտք է] աղոթենք ամենքի համար:

Քանզի Նա, Ով աղոթքների վարդապետն է և ընդունիչը, հրամայում է աղոթել ամենքի Հորը ո՛չ հատուկ անձի համար, այլ բոլորի՝

«Հայր մեր» ասելով, քանզի Սուրբ Ավագանով որդիացանք Նրան: Եւ այսպես կարգով հայցում է բոլոր եղբայրների համար՝ «մեր և մեզ» և ո՛չ երբեք՝ «իմ և ինձ» ասելով, և մենք ճշմարիտ խաղաղություն խնդրենք:

Խոսքով Անձեաացի

***

Միտքը կույր է, եթե չի խոկում Աստծունը, համր է, եթե չի աղոթում, խուլ, եթե Աստծո պատվիրանները չի լսում, մեռած է, եթե Աստծուն չի սիրում, Աստծուն թշնամի է, եթե սիրում է այն, ինչ ատում է Աստված. Ամբարշտություն է խնդրել Աստծուց այն, ինչ Աստված չի կամենում:

ԼԱ. Սուրբ հայրերն աղոթքը նմանեցնում են երկնքից երկիր կախված ոսկե շղթայի, որն աղոթասերները, ջանալով ձեռքով դեպի իրենց քաշել, հոգով երկինք են ելնում:

Աղոթքն անպարտելի զենք է դևերի դեմ պատերազմներում, և քանի որ դևերը գիտեն, որ աղոթքով պարտվում են մարդկանցից, այդ պատճառով առավել ջանում են խափանել մարդկանց աղոթքը, քան այլ բարեգործությունները: Ուստի ձանձրույթ, նեղություն ու ծանրութ-

յուն են պատճառում սրտին և տեսակ-տեսակ չար մտածումներ միտքը գցում, որպեսզի աղոթքը խափանեն կամ անպտուղ դարձնեն. Հետևաբար, ով աղոթելիս ձանձրույթ ու ինչ-որ նեղություն է գգում, թող իմանա, որ դա դևերի որոգայթ է և երբեք չթուլանա աղոթելիս, այլ ջանքերում առավել զորանա՝ Տիրոջից օգնություն հայցելով: Եւ Աստված, որ մոտ է նրանց, ովքեր փշրված սրտով փնտրում են Իրեն, իսկույն օգնության է հասնում, և դևերն անմիջապես հալածվում ու չքանում են:

Ծատ անգամ Աստված, մեր խնդրանքը չկատարելով, առավել է ողորմում, քան կատարելով: Քանզի երբ անգիտությամբ որևէ վնասակար բան ենք խնդրում՝ կարծելով, թե լավ բան է, Աստված չտալով՝ մեծ ողորմություն է մեզ անում: Ուստի վայել չէ տրտմել ու Աստծուց տրտնջալ, թե մեր խնդրանքը չկատարեց, այլ պետք է ուրախ սրտով ապավինենք Աստծո կամքին, որ անի այնպես, ինչպես կամենում է. Քանզի միշտ մեր օգուտն է կամենում ու Իր բարերարությամբ այն տալիս՝

Աստված երբեմն ուշացնում է տալ մարդկանց խնդրածը, որպեսզի պարգևների հարգը լավ իմանան և ինչ որ առնում են, չկորցնեն.

քանզի մարդիկ սովոր են անաշխատ ստացած բարիքներն անհոգությամբ կորցնել: Երբեմն էլ ուշացնում է, որպեսզի խնդրողներին առավել արիացնի աղոթքի ջանքերի մեջ և գերագույն պարգևների արժանացնի: Իսկ երբեմն արագորեն շնորհում է, որպեսզի անհամբերության պատճառով վհատվելով՝ չհուսալքվեն:

Պողոս Աղրիանապոլսեցի

***

Հաճախ աղոթեցեք, քանզի աղոթքներն են, որ մարդկանց բարձրացնում են առ Աստված և Աստծուն խոնարհեցնում դեպի մարդիկ:

Ս Ներսես Շնորհալի

***

Աղոթքն առավել հարազատ և մերձավոր է Աստծուն, քան ամեն մի առաքինություն, քանզի բոլոր մյուսները որպես հանդերձանք և պատրաստություն են Աստծո մոտ մուտք գործելու համար, իսկ սա դեմ հանդիման խոսակցություն է Աստծո հետ: Քանզի ինչպես որ երկրագործի ողջ աշխատությունը պտուղները հավաքելու համար է, իսկ խոհարարինը՝ կերակրելու, այնպես էլ ամեն մի բարեգործություն, զգաստություն և պարկեշտություն մտքի ճանապարհը

հարթելու համար է. [որպեսզի] անգրադապես Աստծո հետ, ինչպես սիրելի բարեկամի, աղոթքով գրուցի և անձի ու աշխարհի բոլոր մարմնավոր և հոգևոր կարիքները (Նրա) առաջ դնի, Նրանից հայցի բոլոր բարիքների հաջողում և փրկություն թշնամու որոգայթից

Եվ այս առաքինությունը մյուսների պես սահմանափակ չէ. այլ (կարող ենք) անսահմանաբար գործել ամեն ժամ՝ ըստ տերունական հրամանի, որ ասում է «Արթո՛ւն կացէք եւ ամենայն ժամ աղօթեցէ՛ք» (տե՛ս Մատթ. ԻԶ 41 և Ղուկ. ԺԸ 1): Ինչպես որ ինքը՝ բոլոր աղաչանքներն ընդունողը, որպես մեզ օրինակ և հորդոր, բազում անգամ ողջ գիշեր աղոթում էր Աստծուն: Եվ առաքյալը, Նրանից ուսանելով, ասում էր. «Ամեն ինչի համար գոհացէ՛ք, անդադար աղօթեցէ՛ք» (տե՛ս Ա Թեսաղ. Ե 18). Քանզի այսպես է պատշաճ. նախ տրված բարիքների համար գոհանալ և ապա առաջիկայի համար խնդրել Եվ ոչ միայն անձի և տան, որդու և ընտանիքի համար անել այս, այլ և ամբողջ աշխարհի, (որպեսզի) Նա տնօրինի յուրաքանչյուրի հոգու և մարմնի կարիքները և օգուտները: Առավել ևս [պետք է աղոթել] թշնամիների և ատելիների համար՝ ըստ Տիրոջ խոսքի թե՛

«Օրհնեցէ՛ք ձեզ անիծողներին եւ աղօթեցէ՛ք նրանց համար, ովքեր ձեզ լկում և հալածում են» (տե՛ս Մատթ. Ե 44) Քանզի աղոթքը հալածում է ամեն տեսակ ատելություն և ռիսակալություն, որովհետև ինչպե՞ս կարող է ռիսակալությամբ լինել նրանց հանդեպ, որոնց համար ճշմարիտ և աներկբա սիրով աղոթք է անում և փրկություն հայցում Տիրոջից՝

Պետք է ամբողջ սրտով ներել պարտապաններին և սիրով աղոթել նրանց համար, այսպես մեզ Աստված իշխանություն տվեց մեր մեղքերի թողության համար, քանզի ինչ սրտով թողնում ենք նրանց պարտքերը և սեր ու գութ ցուցաբերում նրանց հանդեպ, նույն չափով էլ Աստված մեր հանցանքներն է թողնում և Իր արարչական սերն ու գթությունը սփռում մեզ վրա

Ս Գրիգոր Նարեկացի

***

Բոլոր աստվածաբանները, որ եկել են կամ գալու են, եթե ի մի գալով կամենան խոսել աղոթքների մասին, չեն կարողանա բավականապես ճառել նրա զորությունից: Քանի որ աստվածաշնչյան բոլոր գրքերում՝ թե՛ հին և թե՛ նոր, որքան հրաշք ու մեծագործություն եղել է,

տեսնում ենք, որ աղոթքների շնորհիվ է կատարվել:

Պահքի համար կարող ես պատճառաբանել թե՛ տկար եմ և այլն, ողորմության համար ասել թե՛ աղքատ եմ, ի՞նչ տամ, ճգնությունների, հալածանքների, չարչարանքների, հավատքի (գործերի) և այլ այսպիսի խստագույն առաքինական գործերի համար կարող ես պատճառաբանել թե՛ դժվար են, չեմ կարող տանել: Իսկ աղոթքի համար առարկելու պատճառ բնավ չունես, քանզի ո՛ր հասակում, ո՛ր կացությունում, ո՛ր ժամանակում և ո՛ր տեղում էլ մեկը լինի՝ թե՛ ծեր, թե՛ տղա, թե՛ հարուստ, թե՛ աղքատ, թե՛ առողջ, թե՛ հիվանդ, կարող է աղոթել, եթե կամենա:

Ուրեմն տե՛ս՝ որքա՛ն նախատելի է աղոթքի մեջ ծույլ մարդը, որ ամեն ինչի կարոտ լինելով և պես-պես երկացող և աներևույթ փորձություններով շրջապատված, չի դիմում այնպիսի (բարիքների) Տվողին, Ով Ինքն է հորդորում. «Խնդրեցէ՛ք եւ կստանաք» (Մատթ. Է 7) և «Եկէ՛ք Ինձ մոտ, բոլոր յոգնածներիդ ու բեռնաւորուածներիդ, եւ ես ձեզ կհանգստացնեմ» (Մատթ. ԺԱ 28):

Ըստ սուրբ վարդապետների՝ ինչպես որ երկիրը երկնքի կարիքն է զգում, որ ընդունի նրանից ցող, անձրև, ջերմություն և այլն, որովհետև առանց դրանց գոյատևել չի կարող, այնպես էլ մարդը կարոտ է աստվածային պես-պես շնորհների և օգնությունների, առանց որոնց ասես մեռած է հոգով, թեպետ և մարմնով կենդանի լինի: Ուրեմն՝ ինչպես որ դիմում են աղքատները հարուստներին, հիվանդները՝ բժիշկներին, թույլերը՝ ուժով կարողներին և ծարավներն՝ աղբյուրներին, այնպես էլ մարդը, ամեն ինչի կարոտ լինելով, ըստ հոգու և մարմնի անգոր, պարտավոր է միշտ դիմել Աստծուն ու մնալ աղոթքի մեջ և Նրանից օգնություն խնդրել...

Սիմեոն Երևանցի

ԱՄԵՆՈՐՅԱ ԱՂՈԹՆԵՐ

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

Հա՛յր մեր, որ յերկին ես, սուրբ եղիցի անուն Քո, եկեացէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք, Քո, որպէս յերկինս եւ յերկրի: Ջհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեր թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէն, զի Քոյ է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաիտեանս. ամէն:

Առավոտյան ժամի աղոթքներ

Գոհանում եմք Քեզանից, Տե՛ր Աստուած մեր, որ երևելի լույսով Քո բերկրանքով լցրիր բոլոր արարածներիդ, իսկ պատվիրաններիդ իմանալի լույսով լուսավորեցիր Քո բոլոր հավատացյալներին Զորացրո՛ւ և մեզ, Տե՛ր, որպեսզի պահպանենք այս առավոտ և ամենայն ժամանակ Քո պատուիրանները, որպեսզի մտքով լուսավորյալ՝ միշտ Քեզ հաճելի գործենք, և բարությանմբդ հանդերձավորված՝ հասնենք մեր Տիրոջ և Փրկչի՝ Հիսուս Քրիստոսի բոլոր սրբերին, որին վայել է փա՛ռք, իշխանություն՝ և պատի՛վ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից, ամեն

Տե՛ր, եթե շուրթերս բանաս, իմ բերանը կերգի Քո օրհնությունը:

Աստուա՛ծ, Աստուա՛ծ իմ, ես կանուխ եմ քեզ դիմում, Քեզ է ծարավի իմ հոգին, որքան առավել նաև մարմինն իմ, ամալի և անջրդի երկրի նման, որտեղ ճանապարհ չկա:

Ինչպես եղջերուն է փափագում ջրերի աղբյուրները, այնպես իմ հոգին փափագում է Քեզ Աստուա՛ծ իմ Ծարավի է իմ հոգին Քեզ, Աստուա՛ծ հզոր և կենդանի, ե՞րբ եմ գալու հանդիման Աստծուն:

Քո լույսով լուսավորվեցինք բոլորս, Քրիստո՛ս, և Քո սուրբ Խաչին ապավինեցինք հավատացյալներս, Փրկի՛չ:

Լսի՛ր մեզ, Աստու՛ծ Փրկիչ մեր, տո՛ւր մեզ Քո խաղաղությունը և ողորմի՛ր մեզ, մարդասե՛ր Տեր:

Ամենակա՛լ, ամենամե՛ծ Աստված, ընդունի՛ր առավոտյան այս աղոթքները և բանավոր պաշտամունքը Քո անապական և երկնային խորանների մեջ: Ծագեցրո՛ւ մեզ վրա Քո արդարության և իմաստության լույսը, դարձրո՛ւ մեզ լույսի և ցերեկվա որդիներ, որպեսզի այսօր երկուդածությամբ վարենք մեր կյանքը և առանց գայթակղության ավարտենք Քանգի Դու ես մեր օգնականը և Փրկիչը և Քեզ վայել է փա՛ռք, իջխանություն՛ն և պատի՛վ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենե՛ից. ամեն

Աղոթք, երբ որևէ գործ ես ձեռնարկում

Մեր ձեռքերի գործերն ուղղի՛ր, Տե՛ր և մեր ձեռքերի գործերը հաջողի՛ր

Փա՛ռք Հորը և Որդուն և Սուրբ Հոգուն այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենե՛ից. ամեն՝

Երանելի Յովհան Գառնեցու աղոթքը ճանապարհի համար

Առաջնորդ կյանքի, ճանապարհ ճշմարտության, Տե՛ր մեր Հիսուս Քրիստոս, որ առաջնորդեցիր Հովսեփին Եգիպտոս, իսրայելացիներին՝ Կարմիր ծովի միջով, Մովսեսին՝ դեպի Սինա լեռը, [Իսրայելի] ժողովրդին՝ Ավետյաց երկիր և Կղեովպասենց ուղեկցեցիր Ըմմավուս, աղաչում եմ Քեզ, Տե՛ր, առաջնորդի՛ր նաև ինձ և իմ եղբայրներին խաղաղությամբ գնալու առաջիկա ընթացքը, փրկի՛ր երևելի և աներևոյթ թշնամուց և բարի առաջնորդի՛ր նպա տակավայրը հասնելու համար: Քանզի Դո՛ւ ես մեր ճանապարհը և ճշմարտությունը և կյանքը, և Քեզ փա՛ռք և երկրպագությո՛ւն այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից, ամեն:

Հիվանդության ժամանակ

Տե՛ր Աստուած մեր, փարատի՛ր քո ժողովրդի ցավերը և բժշկի՛ր հիվանդությունները և բույրին կատարյալ առողջություն շնորհի՛ր ամենահաղթ խաչիդ նշանով, որով վերացրեցիր մարդկային ցեղի նեղությունները և դատապարտեցիր մեր կյանքի ու փրկության թշնամուն: Դու

ես մեր կյանքն ու փրկությունը, բարերար և բազումողոր՛սմ Աստուած, միայն Դու կարող ես թողություն տալ մեր մեղքերին և հեռացնել մեզնից ախտերն ու հիվանդությունները՝ Բարիքնե՛ր պարգևող, Քո աստատ ողորմությունը պարգևի՛ր արարածներիդ՝ յուրաքանչյուրին ըստ պատշաճի, որոնցից շարունակ փառաբանվում է ամեն-սուրբ Երրորդությունդ այժմ և միշտ և հապիտյանս հապիտենից. ամեն:

**Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի ասած աղոթքը,
երբ մեկը փորձության մեջ է ընկնում**

Օրհնյալ է Քո մարդասիրությունը, Տե՛ր իմ և Փրկիչ իմ Հիսուս Քրիստոս Ինչո՞ւ ես լքում ինձ Դո՛ւ ես միայն առանց մեղքի, և Քո անունն անոխակալություն և մարդասիրություն է ցույց տալիս Գթա՛ ինձ, քանզի Դո՛ւ ես միայն մարդասեր Փրկի՛ր ինձ՝ մեղքերի մեջ ընկածիս, քանզի Դո՛ւ ես միայն առանց մեղքի Հանի՛ր ինձ իմ անօրենությունների տիղմից, քանզի ընկղմվեցի հապիտյանս հապիտենից Փրկի՛ր ինձ իմ թշնամիներից, քանզի ահա առյուծի պես գոչում և մոնչում եմ՝ կամենալով կլանել ինձ Արդ, Տե՛ր իմ, արձակի՛ր Քո շանթերը և կործանի՛ր նրանց գորությունները, թող երկնչե՛ն ու խավարե՛ն Քո

երեսից, քանզի անկար են ու չունեն զորություն՝ Քրո և Քեզ սիրողների առջև կանգնելու: Տեսնում են Քրո Խաչի նշանի զորությունը, Տե՛ր, և զարհուրում և ամաչելով հեռու փախչում նրանցից, ովքեր աղոթում են Քեզ: Այժմ, Տե՛ր, պահպանի՛ր և փրկի՛ր ինձ, քանզի Քեզ ապավինեցի, նեղությունից ազատի՛ր իմ անձը, որպեսզի իսպառ կորսոյան չմատնի ինձ նեղավորը, որ ծածուկ հնարներով մարտնչում է իմ դեմ: Որ խորհուրդների Տեր ես և քննում ես սրտերն ու երիկամները, սրբի՛ր ցիրոսս և խորհուրդներս զագիր ու պիղծ խորհուրդներից, որպեսզի իսպառ չկորչեմ հավիտենական կորստով:

Ո՛վ ամենակարող Աստված իմ, ողորմիր ինձ, մեղավոր հոգուս արտաավելու շնո՛րհ տուր, որպեսզի լվանամ մեղքերիս բազմությունը, որպեսզի փրկվեմ ամբարիշտներից գեհեցի հուրը նետող անողորմ հրեշտակների ձեռքերից Երանի՛ թե լայի հանապազ՝ աղաչելով Քեզ, Աստվա՛ծ, որպեսզի անարժան չհամարես այնժամ, երբ գաս, և չլսեմ այն ահավոր ձայնը, թե՛ «Հեռո՛ւ գնա, անիրա՛վ մշակ, չգիտեմ որտեղից ես»:

Բարձրյա՛լ Աստված, (Դու ես) միայն առանց մեղքի, շնորհի՛ր ինձ՝ մեղավորիս Քրո բազում գթությանն այն օրը, որպեսզի հայտնի չդառ-

նան իմ ծածուկ ամբարշտություններն ամենատես հրեշտակների և հրեշտակապետերի, մարգարեների, առաքյալների և սուրբ արդարների առաջ: Այլ փրկի՛ր ինձ՝ ամբարիշտիս, Քո ողորմության շնորհներով Կատարյալ արդարների հետ ընդունի՛ր ինձ փափուկ դրախտի մեջ Ընդունի՛ր Քո մեղավոր ծառայի աղոթքները՝ բարեխոսությամբ սրբերի, որոնք հաճո եղան Քեզ, Տե՛ր մեր Հիսուս Քրիստոս: Եվ Քեզ Հոր և Սուրբ Հոգուդ հետ փա՛ռք հավիտյանս հավիտենից. ամեն:

Մաշից առաջ

Օրհնի՛ր, Քրիստո՛ս Աստուած մեր, հոգևոր օրհնությամբ Քո ծառաների կերակուրները և ըմպելիքները և շնորհի՛ր հոգու և մարմնի առողջություն, որպեսզի, կրոնավորական պարկեշտությամբ օգտվելով այս մարմնավոր պետքերից, Քո բոլոր սուրբերի հետ հաղորդ լինենք անանց բարիքներիդ և երկնքի արքայությանը Եվ գոհությամբ փառավորենք Քեզ Հոր և Ամենատուրբ Հոգուդ հետ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից. ամեն:

Խաղաղությամբ ճաշակենք այս կերակուրները, որոնք մեզ համար պատրաստված են

Տիրոջ կողմից, օրհնյալ է Տերն Իր պարգևներում, ամեն:

Գոհությունն ճաշից հետո

Փա՛ղք Քեզ, Տե՛ր, փա՛ղք Քեզ, փառա՛ց Թագավոր, որ տվեցիր մեզ ուրախության կերակուր և Քո ամենաբավ ողորմության լիությամբ լցրեցիր մեր սրտերը: Այժմ լցրո՛ւ մեզ նաև Քո Սուրբ Հոգով, որպեսզի ընդունելի լինենք Քո առաջ և ոչ ամոթահար, քանզի Դու գալիս ես և հատուցում յուրաքանչյուրին ըստ իր գործերի եւ Քեզ վայել է փա՛ղք, իշխանություն՝ն և պատի՛վ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից, ամեն:

Աղօթք ընդդէմ դևերի և կախարդների

Կապանքների և ընդդէմ աղանդավորների

Թագավո՛ր հզօր, ապավե՛ն ծարավյալների, Փրկի՛չ նեղյալների, որ մեզ համար խոնարհվեցիր հայրական ծոցից և մարմին առար սուրբ Կոյս Մարիամից, մեր փրկության համար մատնվեցիր, բռնվեցիր, չարչարվեցիր, խաչվեցիր, թաղվեցիր, հարություն առար մեռելներից և փառքով համբարձվեցիր առ Հայր, արթնացրո՛ւ

Քո գործությունը և արի՛ ապրեցնելու, Տե՛ր, Քո Արեամբ գնվածներին, թույլ մի՛ տուր սատանային գերել Քո փրկածներին և չարին՝ բնակուելու Քո սուրբ անվան տաճարում և Քեզ լքած մարմինն ու անդամը մի՛ թող չարի ոտնահարությանն ու ծաղրին, այլ գթա՛ արարածներիդ Քո արարչական սիրով Տե՛ր, ողորմի՛ր մեզ, քանզի մշտապես պարծեցանք Քո Խաչով, և պահելով թող պահի մեզ երևելի և աներևոյթ թշնամուց և պահապան լինի Աստուծոյ ծառայիս. ամեն:

Գիշերային ժամի

Բարեբա՛ր Տե՛ր, նայի՛ր ողորմությամբ Քեզ երկրպագողիս և Քո սուրբ Անունը փառաբանողիս Զորությունների՛ Տե՛ր, հանդարտեցրո՛ւ մեզ սատանայական բոլոր խոտվություններից և աշխարհիկ հոգսերից: Առաքի՛ր Քո խաղաղության հրեշտակին, որ մեզ անխոտվ պահի գիշեր և ցերեկ, քնած և արթուն ժամանակ: Որպեսզի բարեպաշտությամբ և արժանավորապես Քեզ՝ Տիրոջդ ծառայելով այս կյանքում, ժամանենք երկնքի հավիտենական արքայությունը, որ աշխարհի ստեղծման սկզբից պատրաստեցիր Քո սրբերի համար: Եվ նրանց հետ գոհանալով՝ փառավո-

րենք Հորը և Որդուն և Սուրբ Հոգուդ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից. ամեն

Տե՛ր ցերեկվա և գոյացուցիչ գիշերի, 'Իու, որ արարեցիր ցերեկը բարեգործության և մեր անձանց փրկության, իսկ գիշերը՝ մեր հոգևած բնության հանգստի համար և այժմ արթնացնելով բացեցիր մեր բերանները՝ Քո մեծ և փառավորյալ սուրբ անվան օրհնաբանության համար, ընդունի՛ր այժմ մեր աղաչանքները և օգնի՛ր մեզ ուղիղ հավատով և առաքինաւեր վարքով պաշտել Քեզ միշտ և պաշտամունքի նույն կարգով անդադար փառավորել Հորը և Որդուն և Սուրբ Հոգուդ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից. ամեն:

**Ս. ՆԵՐՍԵՍ ԾՆՈՐՀԱԼՈՒ
ԱՂՈԹՔԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ ՀԱՎԱՏԱՑՈՂ
ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԱՆՁԻ ՀԱՄԱՐ**

Ա

Հավատով խոստովանում և երկրպագում եմ Քեզ, Հա՛յր և Որդի՛ և Սո՛ւրբ Հոգի, անեղ և անմա՛հ բնություն, հրեշտակների եւ մարդկանց և բոլոր արարածների՛ Արարիչ, ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

Բ

Հավատով խոստովանում և երկրպագում եմ Քեզ, անբաժանելի լո՛ւյս, միասնական Սո՛ւրբ Երրորդություն և մի Աստվածություն, արարի՛չ լույսի և հալածի՛չ խավարի, հալածի՛ր իմ հոգուց մեղքերի և անգիտության խավարը և լուսավորի՛ր միտքն իմ այս ժամին՝ աղոթելու Քեզ հանձն և ընդունելու Քեզանից իմ խնդրանքները, և ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

Գ.

Հա՛յր երկնավոր, Աստվա՛ծ ճշմարիտ, որ
առաքեցիր Քո սիրելի Որդուն մոլորյալ
ոչխարիս փնտրելու համար, մեղա երկնքի
և Քո առաջ, ընդունի՛ր ինձ, ինչպես անա-
ռակ որդուն և հագցրո՛ւ ինձ առաջին պատ-
մունճանը որից մերկացա մեղքի պատճա-
ռով, և ողորմի՛ր Քո արարածներին եվ ինձ
բազմամեղիս՝

Դ.

Որդի՛ Աստուծո, Աստվա՛ծ ճշմարիտ, Որ
խոնարհվեցիր հայրական ծոցից և մարմին
առար սուրբ Կույս Մարիամից՝ մեր փրկու-
թյան համար, խաչվեցիր, թաղվեցիր և
հարություն առար մեռյալներից և փառքով
համբարձվեցիր Հոր մոտ, մեղա երկնքի և
Քո առաջ, հիշի՛ր ինձ, ինչպես ավազակին,
երբ գաս Քո Արքայությանը, և ողորմի՛ր
Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս.

Ե.

Հոգի՛ Աստուծո, Աստվա՛ծ ճշմարիտ, որ
իջար Հորդանան և վերնատուն, և լուսա-
վորեցիր ինձ սուրբ Ավազանի մկրտու-

թյամբ, մեղա երկնքի և Քո առաջ, մաքրի՛ր
ինձ վերստին, Քո աստվածային հրով,
ինչպես հրեղեն լեզուներով՝ սուրբ առաք-
յալներին, և ողորմի՛ր Քո արարածներին
ինձ՝ բազմամեղիս

Ջ

Անաստեղծ բնություն, Մեղա Քեզ՝ իմ
մտքով, հոգով և մարմնով, մի՛ հիշիր
մեղքերն իմ նախկին Քո սուրբ անվան հա-
մար, և ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝
բազմամեղիս:

Է

Ամեն ինչ տեսնո՛ղ, մեղա Քեզ խորհրդով,
խոսքով և գործով, ջնջի՛ր ձեռագիրն իմ
հանցանքների և գրի՛ր իմ անունն Կյանքի
Գրքում, և ողորմի՛ր Քո արարածներին և
ինձ՝ բազմամեղիս.

Ը

Գաղտնիքների Քննող, մեղա՛ Քեզ կամա և
ակամա, գիտակցաբար և անգիտակցա-
բար, թողություն շնորհի՛ր մեղավորիս,
քանզի սուրբ Ավագանի ծնունդից մինչև

այսօր մեղանչել եմ Քո Աստվածության
առաջ. իմ զգայարաններով և մարմնիս
բոլոր անդամներով. և ողորմի՛ր Քո
արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

✠

Ամենախնամ Տեր, Քո սուրբ երկյուղը իմ
աչքերին պահապան դիր, այլևս անպատ-
կառ չնայելու, և ականջներիս՝ չախորժելու
լսել չարության խոսքեր, և բերանիս՝ սուտ
չխոսելու, և սրտիս՝ չար չխորհելու, և ձեռ-
քերիս՝ անիրավություն չգործելու, և ոտ-
քերիս՝ անօրենն ճանապարհներով չգնալու,
այլ ուղղի՛ր սրանց շարժումը՝ միշտ լինելու
ըստ քո պատվիրաններին. և ողորմի՛ր Քո
արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս:

✠

Հո՛ւր կենդանի՝ Քրիստոս, Քո սիրո հուրը
որ գցեցիր երկրում բորբոքիք իմ անձում,
որպեսզի այրի իմ հոգու ախտերը. և սրբի
իմ խղճը. և մաքրիք մեղքերն իմ մարմնի, և
վառի Քո գիտության լույսն իմ սրտում. և
ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝
բազմամեղիս.

ԺԱ

Իմաստության հայր Հիսուս, Տո՛ւր ինձ
իմաստություն ամեն ժամ Քո առջև բարին
խորհելու, խոսելու և գործելու և փրկի՛ր ինձ
չար խորհուրդներից, խոսքերից և գործե-
րից, և ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝
բազմամեղիս

ԺԲ

Բարիք կամեցող Տեր կամարար, մի՛ թող
ինձ իմ անձի կամքով գնալ, այլ առաջնոր-
դի՛ր ինձ՝ միշտ լինել ըստ Քո բարեսեր
կամքի, և ողորմի՛ր Քո արարածներին և
ինձ՝ բազմամեղիս

ԺԳ

Արքա երկնավոր, տո՛ւր ինձ քո արքայու-
թյունը, որ խոստացար քո սիրելիներին, և
գորացրո՛ւ իմ սիրտը՝ ատելու մեղքը և
միայն սիրեմ քեզ և քո կամքդ կատարեմ, և
ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝
բազմամեղիս

ԺԴ

Խնամո՛ղ արարածների, խաչիդ նշանով
պահպանի՛ր հոգիս և մարմինս մեղքերի
պատրանքներից, դևերի փորձություն-
ներից, անիրավ մարդկանցից և հոգու և
մարմնի բոլոր վտանգներից, և ողորմի՛ր
Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

ԺԵ

Բոլորի պահապան Քրիստոս, Թող Քո
աջը հովանի լինի ինձ վրա, գիշեր և ցերեկ,
տանը նստելիս, նանապարհ գնալիս,
ննջելիս և արթնանալիս, որպեսզի երբեք
չսասանվեմ, և ողորմի՛ր Քո արարածնե-
րին և ինձ՝ բազմամեղիս՝

ԺԶ

Աստվա՛ծ իմ, որ բացում ես ձեռքերդ և
լցնում բոլոր արարածներիդ Քո ողորմու-
թյամբ, Քեզ եմ հանձնում իմ աճը, Դո՛ւ
հոգա և պատրաստիր իմ հոգու և մարմնի
կարիքները այսուհետև մինչև յավիտյան, և
ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ՝
բազմամեղիս՝

ԺԷ

Մոլորյալներին դարձի՛ բերող, ե՛տ
դարձրու ինձ իմ շար սովորություններից
բարի սովորության և բւետի՛ր իմ հոգում
մահվան սուկալի օրը և գեհե՛նի երկյուղը և
արքայության սերը, որպեսզի զղջամ մեղ-
քերս և գործեմ արդարություն, և ողորմի՛ր
Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս:

ԺԸ

Անմահության՝ն աղբյուր, բխեցրո՛ւ իմ
սրտից զղջման արցունքներն, ինչպես
պոռնիկին, որպեսզի լվամ իմ հոգու
մեղքերն աշխարհից ելնելուց առաջ, և
ողորմի՛ր Քո արարածներին և ինձ
բազմամեղիս

ԺԹ

Պարգևի՛չ ողորմության, պարգևի՛ր ինձ
ուղղափառ հավատքով և բարի գործով և
Քո սուրբ Մարմնի և Արյան աղորդությամբ
զալ Քեզ մոտ, և ողորմի՛ր Քո արարած-
ներին և ինձ՝ բազմամեղիս:

Ի

Բարերար Տեր, Ինձ բարի հրեշտակի՝
հանձնիր՝ հոգիս քաղցրությամբ ավան-
դելու համար, և անխող անցկացնելու
դևերի չարություններից, որոնք երկնքի
ներքո են գտնվում. և ողորմի՛ր Քո
արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս:

ԻԱ

Հույս ճշմարիտ Քրիստոս, արժանավորիր
իմ հոգիին այն կանչի օրը ուրախությամբ
տեսնել Քո փառքի լույսը և բարիքների
հույսով հանգչել արդարների օթևանի մեջ,
մինչև Քո գալստյան մեծ օրը. և ողորմի՛ր
Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

ԻԲ

Արդար դատավոր, երբ Հոր փառքով գաս
դատելու ողջերին և մեռածներին. մի՛ մտիր
դատաստանի մեջ Քո ծառայի հետ, այլ
փրկի՛ր ինձ հավիտենական հրից և լսելի
արա ինձ արդարների երանավետ կանչը
Դեպի երկնքի արքայությունդ. և ողորմի՛ր
Քո արարածներին և ինձ՝ բազմամեղիս

ԻԳ.

Ամենատղորմ Տեր, ողորմիր բոլոր քեզ
հավատացողներին, յուրայիններին և
օտարներին, ծանոթներին և անծանոթնե-
րին, ողջերին և մեռածներին, թողությոյն
շնորհիր նաև իմ թշնամիներին և ատող-
ներին իմ դեմ գործած հանցանքների հա-
մար և ետ դարձրու նրանց չարությոյննե-
րից, որ ունեն իմ դեմ, որ արժանանան Քո
ողորմությամբ. և ողորմիր Քո արարածնե-
րին և ինձ՝ բազմամեղին:

ԻԴ.

Փառավորվա՛ծ Տեր, ընդունիր Քո
ծառայիդ աղաչանքները և ի բարի՝
կատարիր իմ խնդրանքները՝
բարեխոսությամբ սրբուհի Աստվածածնի
և Հովհաննես Մկրտչի և Սուրբ
Ստեփանոս Նախավկայի և մեր սուրբ
Գրիգոր Լուսավորչի և սուրբ առա-
քյալների, մարգարեների, վարդապետ-
ների և մարտիրոսների, հայրապետների,
ճգնավորների, կույսերի և քո բոլոր
երկնային և երկրային սուրբերի. և քեզ
փա՛ռք և երկրպագությո՛ւն անբաժանելի

Սուրբ Երրորդությանդ, հավիտյանս
հավիտենից, ամեն:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՅԻ

Մատյան Ողբերգության

ԲԱՆ ԽԱ

Որդի՛ կենդանի Աստուծո, ամենաօրհ-
նյա՛լ, Դու անքնին ծնունդ ահավոր հոր,
Քեզ համար չկա ոչինչ անհնար ու անկա-
րելի: Երբ ողորմությանդ փառքի անսովեր
ճաճանչները ծագեն, կհալվեն մեղքերը,
կհալածվեն դեւերն ու կջնջվեն հանցանք-
ները, կխզվեն կապանքները, կխորտակ-
վեն շղթաները, կկենդանանան մեռյալ-
ները, կթուժվեն զարկվածները, և վերքերը
կառողջանան. կվերանան ապականու-
թյունները, տեղի կտան տխրություննե-
րը, կնահանջեն հեծությունները, կփախչի
խավարն, ու մեզը կմեկնի, կցրվի մառա-
խողն, ու մոայլը կփարատվի. կսպառվի
աղջամուղջը, կվերանա մութն, ու գիշերը
կանցնի, տագնապը կտարագրվի, կչքա-
նան չարիքները, հուսահատությունները

կհալածվեն, և կթագավորի թո ձեռքն
ամենակարող, քալի՝ չդ բոլորի:

* * *

Դու շեկար կորցնելու մարդկանց հոգի-
ներն, այլ ազատելու. ների՛ր ինձ անթիվ
չարիքներս՝ թո բազում ողորմությամբ, զի
դու միայն ես երկնքում անճառ եւ երկրում
անզնին, գոյության տարրերի մեջ եւ աշ-
խարհի բոլոր ծագերում, սկիզբն ամեն
ինչի, եւ ամեն ինչի մեջ՝ ամբողջ լրու-
մով, օրհնյա՛լ ի բարձունս. և Քեզ՝ Հոր ու
սուրբ Հոգուդ հետ՝ փա՛ռք հավիտյանս:
Ամեն:

ԲԱՆ ԶԹ

Աստված եւ Տեր, կյանք եւ արարիչ,
ողորմած, գթած, լույս երկայնամիտ,
անոխակալ, մարդասեր, ամենագութ,
պարգեատու, փրկիչ, օրհնյա՛լ, գովյալ եւ
բարեբանյալ Ամուր պահարան, վստա-
հելի պատսպարան, բարություն՝ առանց
նենգության, ճառագայթ՝ առանց խավա-
րի, քալիչ մեղքերի, բուժիչ վերքերի, ան-
հասներին՝ հնարք, անմերձներին՝ մոտիկ,

անհուսության ելք, անունդ խոստովան-
ված՝ Աստուծո որդի Քեզ եւ ամալոր ու
հզոր Հորդ և քեզ հետ երկրպագելի
ամենակալ Հոգուդ փա՛ռք ու պաշտոն
գոհաբանության հավիտյանս. Ամեն

ՍԱՂՄՈՍ 25

Պաշպանի ինձ, Տեր,
Քանի որ անարատ ընթացա՝
Տիրոջն եմ հուսացել. անասան եմ:
Փորձիր ինձ, Տեր, և քննիր ինձ,
Քննիր իմ սիրտն ու միտքը.
Ողորմությունդ աչքերիս առջև է,
Ես էլ ճշմարտությանդ մեջ եմ ընթանում
Ունայն մարդկանց հետ չեմ նստում,
Կեղծավորների հետ չեմ գնում
Ատում եմ հավաքը չարերի.
Եվ մերժում՝ չեմ նստում ամբարիշտների
հետ:
Անմեղությաբ ձեռքերս եմ լվանում,
Զոհասեղանիդ շուրջը դառնում, Տեր,
Գովքն եմ Քո բարձրաձայն հոչակում,
Բոլոր սքանչի գործերդ պատմում:

Տեր, սիրում եմ այն տունը, ուր դու ես
ապրում

Եվ Քո փառքի բնակած տեղը:

Մեղավորների հետ մի կործանիր ինձ,
Եվ իմ կյանքը՝ արյունարբու մարդկանց
հետ.

Նրանց ձեռքերին անօրենություն կա,
Իսկ նրանց աչք լի է կաշառքով:

Անարատ եմ ընթանում ես.

Փրկագնիր և ողորմիր:

Ոտքս ուղիղ գետնին եմ դրել,

Մեծ հավարտությամ Տիրոջը կօրհնեմ:

Փառք Հոր և Որդվոև Հոգվույն սրբոյ,
այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից:
Ամեն:

ՍԱՂՄՈՍ 26

Տերն է իմ Լույսն ու Փրկությունը, ես ումի՞ց
եմ վախենում Տերն է իմ կյանքի
ապավենը, ես ումի՞ց եմ դողում

Չարերը երբ հարձակվեն վրաս Մարմինս
լափելու համար, նեղիչներս ու

թշնամիներս, երբ գրոհեն վրաս,
սամելու են ու վայր ընկնեն

Եթե մի բանակ էլ ինձ պաշարի, սիրտն իմ
չի վախենա Եթե մարտնչեն էլ իմ
դեմ, դարձյալ վստահ պիտի լինեմ

Մի բան են խնդրում Տիրոջից՝ այս են
միայն աղաչում, որ որ Տիրոջ տանը
բնակվեմ Կյանքիս բոլոր օրերում,
Տիրոջ վայելչությունը տեսնեմ ու Իր
տաճարում Իրեն աղերսեմ:

Վեանի որ չար օրերում Իր Սրահում
ապահով պահում է, Իր խորանում է
ինձ ծածկած պահում, բարձր ժայռի
վրա ամուր հաստատում:

Ինձ շրջապատող թշնամիներիս վրա
գլուխս բարձր են պահում, Իր
խորանում գոհության պատարագ
պիտի մատուցեմ: Կերգեմ ու
կսաղմոսեմ Տիրոջը.

Լսիր ձայնս, երբ կանչեմ, ով Տեր, ողորմիր
ինձ եւ պատասխանիր:

Ասում ես՝ երեսս խնդրեք Սիրտս ասում է
Քեզ՝ Երեսդ, ով Տեր, խնդրում եմ,
փնտրում եմ

Երեսդ ինձնից մի ծածկիր, Բարկությունքդ
ծառայիդ մի մերժիր Դու Օգնականն
ես իմ, Տեր, Ինձ մի անարգիր, Եվ մի
թող ինձ, Աստված՝ Փրկիչ իմ:

Եթե հայրս ու մայրս էլ թողեն ինձ, Ապա
Տերն ինձ կընդունի

Տեր, սովորեցրու ինձ ճանապարհը Քո, Եվ
Քո ուղիղ շավիղներում ինձ
առաջնորդի կեղեքիչներս
պատճառով

Նեղիչներիս ձեռքը մի մատնիր ինձ. կեղծ
վկաներն են էլել իմ դեմ, անգութ
ատեր են փչում

Հավատում եմ՝ տեսնելու եմ Տիրոջ
Բարությունը կենդանի եղողների
երկրում. Տիրոջը սպասիր.
քաջալերվիր ու սրտապնդվիր եւ
Տիրոջը սպասիր

Փառք Հոր և Որդվոն Հոգվույն սրբոյ,
այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից՝
Ամեն:

ՍԱՂՄՈՍ 130

Սիրտս չգոռոզացավ, ով Տեր, աչքերս էլ
չբարձրացրի. ես մեծամեծ բաների եւ
ինձ համար սբանչելի բաների հետ
առնչություն չունեցա

Այլ իմ անձը հանդարտեցրի ու
հանգստացրի մոր կաթից կտրած
մանկան պես եմ: Կաթից կտրած
մանկան պես իմ ներսը.

Իսրայելը թող Տիրոջը հուսա
Այսուհետև մինչև հավիտյան:

Փառք Հոր և Որդվո և Հոգվույն սրբոյ,
այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտեմից
Ամեն՝

Ողջույն Սուրբ ծննդյան

- Քրիստոս ծնավ և յայտնեցաւ:
- Օրհնեալ է յայտնութիւնը Քրիստոսի

Ողջույն Սուրբ զատկի

- Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց:
- Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի:

Ողջույն Սուրբ Պատարագի

Ողջույն տու՛ք միմեանց...

- Քրիստոս ի մեջ մեր յայտնեցաւ :
- Օրհնեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի

Մասը բաշխելու պահին

Մաս բաշխողն ասում է.

- Մասն և բաժին եղիցի Սուրբ Պատարագիս

Մաս ստացողն ասում է.

- Բաժին իմ Աստված յալիտեան.

Հաղորդութիւն ստանալու ժամանակ

Հավատացյալն ասում է.

- Մեղայ Աստուծոյ
- Քահանան պատասխանում է.
- Սա եղիցի քեզ քաւութիւն և թողութիւն մեղաց քոց:

Մկրտութեան ժամանակ

Քահանան հարցնում է կնքահորը.

- Երախալս գի՞նչ խնդրէ
- Կնքահայրը պատասխանում է.

Հասարար յոյս, սէր և մկրտութիւն
Մկրտիկ և արդարանայ, սրբի ի մեղաց,
սպասի ի պիտաց և ծառայել Աստուծոյ

Հոգևորականներին բարեելու ձևը

Կաթողիկոսին «Աստված օգնակա՛ն, Վե-
տափառ տեր»

Եպիսկոպոսին՝ «Աստված օգնակա՛ն Ար-
քայա՛ն հայր»

Վարդապետին՝ «Աստված օգնակա՛ն,
Հայր սուրբ»

Վաճառային՝ «Օրհնեցե՛ք, Տեր հա՛յր ».

Ինչպես խաչակնքել

Ամեն աղոթքից առաջ և հետո խաչա-
կնքի ր հետևյալ ձևով.

Աղոթքից առաջ միացրո՛ւ աջ ձեռքիդ ա-
ռաջին երեք մատները (բթամատ, ցուցամատ և
միջնամատ), հպի՛ր ճաճատիդ՝ ասելով՝ հանուն
Հոր, իջեցրո՛ւ կրծքիդ՝ ասելով՝ և Որդու, տա՛ր
կրծքիդ ձախ կողմը՝ ասելով՝ և Հոգուն, ապա
տար կրծքիդ աջ կողմը՝ ասելով Սուրբ Այնու-
հետև ձեռքիդ ափը դի՛ր կրծքիդ վրա ու ասա
ամեն

Աղոթքի վերջում ասա՛. «Փա՛րք Հորը և Որդուն և Առք Հոգուն այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից. ամեն»՝

